

ØSTER HORNUM - historisk set

Menneskene har altid slået sig ned i fællesskab, der hvor betingelserne var til stede for et udkomme. Vand og god jord, også gerne lidt i læ for blæst har bestemt beliggenheden for de fleste bosættelser, da vore mange småbyer opstod. Øster Hornum havde det hele, da der her for ca. 1500 år siden opstod et lille bysamfund. Jorden var god og vand kunne man endnu for et par generationer siden, finde et par spadestik nede, - desuden løb der en bæk gennem byen, udsprunget ved det gamle herresæde Abildgård øst for byen

Men egentlig har der altid boet folk her. Bronzealderfolket højsatte de mest betydende oppe ved Nihøje, der med en højde på 104 m over havet har Himmerlands fornemste udsigt. Her har bronzealdermanden også sat byens dåbsattest i form af fin og lidt upåagtet skålsten. Fra byen gik her gennem mange hundrede år alfarvejen, der forbandt Støvring med Nibe, tæt forbi Frendrupgården, der her lå i læ af højene hele middelalderen igennem.

Bag Nihøje ligger de fredede oldtidssager fra Jernalderen, og frem af jorden dukker der til stadighed spor op af de mange redskaber Flintesmeden skabte. På lokalarkivet for Støvring kommune kan man se en meget fin samling af de ting to lokale amatørarkæologer har fundet rundt om og i byen.

Øster Hornum var herredets hovedby. Tæt på byen lå herredets tinghøj, på hvis vestre side man i en hulning hver mandag middelalderen igennem havde fast tingdag, hvor man under ledelse af herrefogeden ordnede alle små og store mellemværender og tider også måtte dømme folk fra livet. På toppen af Fyrrebakken lå indtil for et par generationer siden en galjehøj, hvor man tog livet af misæderne.

De fleste bønder her på egnen havde igennem hele middelalderen været selvstændige storbønder, der først med skipper Clements fatale oprør i 1530-erne mistede deres selveje. Nogle af dem havde adelsblod i årene og kaldtes sig knabere. Det var fra denne kreds kongen udpegede sine herredsfogeder til at administrere den lov, der gjaldt i Jylland. Retssamfundet har dybe rødder i Danmark.

Nede i byen ligger kirken, en imponerende romansk kirkebygning, der røber at der allerede i 1100-årerne var vilje og evne til at bygge stort til ære for Hvide Krist, der da havde vundet indpas i folkets hverdag. Dens tårn har engang været en hel del højere, men da Chr. Fr. Levetzau, herremanden på store Restrup gods, i det 18. århundrede stod og manglede nogle smukke kvadre til broen over voldgraven, så hentede han dem her fra toppen af kirketårnet. Han kunne gøre det, da han på den tid var kirkens ejer.

Indvendig i det smukke kirkerum finder man en hel del fint inventar, der fortæller om velstand i dette sogn. Sct. Laurentius, skåret i træ i middelalderen troner i dag på et søjle, et smukt stykke middelalderligt arbejde. Prædikestolen hvorfra Luthers rene lære skulle forkyndes, forærede præsten hr. Eskild i 1604 til den kirke, hvorfra han og hans far i det første århundrede efter reformationen havde deres virke. Oppe i tårnet står i dag kirkens gamle degnepult, hvori de mange degne og løbedegne med deres tolleknive har skåret deres navne eller initialer, fra 1580-erne og 300 år frem.

En anden præst satte langt senere sit præg på byen. Det var Jeremias Wøldike, der var her fra 1860 til 1879. Han var en stor pomolog, og hans interesse for frugttræer førte til kirkebakken og præstegårdshaven hvert forår var et blomsterflor af æble og pæreblomster, og om efteråret bugnede træerne med frugt. Det har været et syn for folk her på egnen, der fra gammel tid mente at en kålhave var til kål. Ved sin afrejse efterlod Wøldike omkring 500 forskellige frugtsorter. Han blev skaber af det tidligere ret så kendte skovfogedæble, som han havde fundet som vildskud i et skovdige på Sydsjælland. Endnu i dag står der i præstens have en del træer, der bærer frugt, skønt de blev plantet for snart 150 år siden.

Midt i byen lå Krogården, der bar sit navn med rette. Endnu i 1688 holdt Laurits Kromand her åbent hus for den vejfarende, som ville have sin tørst slukket på vejen fra Støvring, inden han skulle op ad den besværlige vej vestud, forbi Nihøje imod Nibe. I dag anvendes den gamle krogård af fritidsordningen ved byens skole.

Udenom byen lå de dyrkede marker, der havde hvert sit navn. Endnu for et par hundrede år siden kendte man og brugte disse navne, Grønkilde agre, Katbakken og Høvdinge agre. Det sidste navn kan nok sætte fantasien i sving, Øster Hornum har engang været herredets midtpunkt, - i dag kender hvert barn i byen dog Katbakken, som det eneste navn er blevet hængende uantastet til vor tid. Ganske vist kaldte Præsten 1690 stedet for Katbjerget, men måske er vi i dag blevet mere nøgterne.